

Sofoklo

Kralj Edip

Preveo i komentare napisao:
Koloman Rac

eLektire.skole.hr

SADRŽAJ

ČIN PRVI _____	4
ČIN DRUGI _____	13
ČIN TREĆI _____	26
ČIN ČETVRTI _____	46
ČIN PETI _____	60
ČIN ŠESTI _____	68
RJEČNIK _____	81

LICA:

EDIP, kralj tebanski.

GLASNIK, korintski.

GLASNIK, drugi.

JOKASTA, žena Edipova a sestra Kreontova.

SLUGA Lajev.

SVEĆENIK tebanski.

TIRESIJA, vrač tebanski.

ZBOR starješina tebanskih.

PRATNJA kraljeva i kraljičina.

ČIN PRVI

*(Mnoštvo naroda sjedi na stubama žrtvenika pred dvorom kraljevskim u Tebi.
Tu stoji i kip Apolonov. Iz dvora izlazi Edip.)*

EDIP, SVEĆENIK

Edip

Oj djeco, davnog Kadma mladi ogranci,
Što l' sjedoste mi gle na ova sjedišta
Ko pribjegari grančicam' se okitiv?
Sav kolik k jednu grad se puši kadima
A pejan i naricanje se ori svud.
To, djeco, od glasnika drugih ne htjedoh
Da saznam, zato evo dođoh glavom sam -
Ja, koga narod dičnim zove Edipom.
Al', starče, kazuj, jer baš tebi pristaje,
Da za sve ove zboriš: zašt' sjedite tu?
Zar strah vas ili želja dogna? Rad bih vam
U svemu pomoć; bez srca bih bio ja,
Kad zatjecanja takog ne bih žalio.

Svećenik

Oj Edipe, oj gospodaru kraja mog.
Ti vidiš, do oltara tvoga kaki smo
Po dobi sjeli: jedni nijesu jaki još
Daleko prhnut, druge - mene Zeusova
Gle žrca starost skući, ono momci su
Po izbor; drugi narod sjedi s grančicam'
Na trgovim' do Paladina hrama dva
I proročkoga ognjišta Ismenova.
Ta grad se, kako i sam vidiš, silno već
Koleba, iz dubine sad nad vale, smrt,
Promolit glave svoje više ne može,
Plod zemljici mu gine u zametku već,
A gine stado, govedo mu na paši,
I porod gine ženama u utrobi.
Grad ošinu i bije bog vatronoša.
Ta mrska kuga, s koje prazni s' Kadmov dom,
A cvilom, plačem bogati se crni Had.
Stog ja i sinci evo gle kod ognjišta

Sjedimo; za boga te ne držimo mi.
Al' čovjek si nam prvi ti u nevoljam'
Života i u božjoj sreći suđenoj.
Ti stiže, Kadmov grad nam danku izbavi,
Što nemiloj ga davasmo pjevačici¹
A od nas o tom ništa dalje ne dozna,
Ne putismo te, nego s božjom pomoću
To kažu, misle - žiće ti nam pridiže.
Sad, Edipe, ti snažna glavo sviju nas,
Gle svi te evo molimo i prosimo,
Daj pomoć kakvu nađi nam -'il čuo si
Od kojeg boga glas il' znaš od čovjeka,
Jer ljudma, vidim, vještim i u nezgodam'
Za rukom ponajviše snovi polaze.
De, dušo najbolja, isporavi nam grad,
De pobrini se! Da, još i sad ovaj kraj
Za onu prije spravnost spasom zove te;
Al' padnemo li, pošto smo se pridigli,
To tvoje vlade sjećati se nećemo!
Al' sigurno de pridigni nam ovaj grad!
Pa kada ono onda s dobrom kobi nam
Ti sreću vrati, daj i sada takav bud!
Jer uzvladaš li, kako vladaš, zemljom tom,
E vladat ljudma negol' praznom ljepše je.
Ta ništa ne vrijedi ni kula a ni brod
Bez ljudi, ako nikog nema u njima.

Edip

O sinci jadni, znam, nij' nepoznato mi,
Sa željom kojom dođoste. Ta dobro znam,
Da svi mi patite, al' makar patite,
Baš nitko vas se ne pati, koliko ja.
Vaš bol se tiče pojedinca, svakoga
Za sebe, nikog drugog; moja duša grad
Pa mene a i tebe žali zajedno.
Pa zato ne budite me, gdje snivah san,
Već znajte, mnogu - mnogu suzu prolili ja
I mnogim putem brige protumarah već.
Pa mozgajući lijek jedan samo nalažah,
Njeg latih se. Menekejeva Kreonta,
Šurjaka svoga, poslah u Pit, Febov dom,
Da pita, kakvijem ću djelom, kakvom li
Ja riječju ovaj evo izbaviti grad.

¹ Misli sfinđu.

I briga mori me, što l' radi. Danas bi
Već svanut morao; ta preko reda on
I dulje, nego što mu treba, izbiva.
A kada stigne, bio onda rđa ja,
Ne učinim li sve, štogod nam kaže bog!

Svećenik

Ma u dobar ti reče čas. Baš evo sad
Za Kreonta mi ovi kažu: dolazi!

Edip

Oj Apolone gospode, bar sreća, spas
Kad njeg bi pratili, ko oko što mu sja!

Svećenik

Al' čini s', vedar je. Ta ne bi išo gle
Ovjenčav gusto glavu rodnim lovorom.

Edip

Sad znat ćemo. Na domaku je, može čut.
Kneže, rode moj, ti sine oj Menekejev,
Sa kakvim nama dođe glasom od boga?

PREĐAŠNJI, KREONT.

Kreont

Sa dobrijem. Jer i sva, držim, nevolja,
Kad dobro kraju stigne, k sreći krenut će.

Edip

A kako glasi vijest? Jer tvoj me govor sad
Nit osokoli nit unaprijed uplaši.

Kreont

Pred tima želiš li mi čuti, ovdje sam
Ja kazat spravan, il' ću poći u kuću.

Edip

Pred svima kazuj! Jer za ove evo me
Još većma tišti briga neg' za život moj.

Kreont

Pa kazat ću, što od boga sam čuo ja.
Baš jasno gospod Febo nama nalaže,
Prokletstvo zemlje - ovaj kraj ga othrani -
Da gonimo, bez lijeka da ne hranimo.

Edip

A kako da se smiri? Koja l' nevolja?

Kreont

Izagnat nam ga il' ubistvom okajat
Ubistvo, jer olujom krv ta bije grad.

Edip

Pa kome ovo ti sudbinu navijesti?

Kreont

O kralju, nama bješe nekoć vladar Laj
Toj zemlji, prije neg' ti uze ravnat grad.

Edip

Znam, čujem, al' baš nikada ga ne vidjeh.

Kreont

On pogibe, a jasno sada kaže bog,
Ubicam' nekim ruka da se osveti.

Edip

A gdje na svijetu kriju s'? Gdje li će se nać
Sad davnoj krivnji taj zameteni već trag?

Kreont

U toj su, kaže, zemlji. A što traži tko,
To nađe; za što ne mariš, to izmakne s'.

Edip

Od ubojice ruke te zar u kući
Il' u polju il' u tuđoj zemlji pade Laj?

Kreont

On boga pitat krenu - tako reče sam -
Al' kući više ne vrati se s puta tog.

Edip

Zar glasnik a ni drug na putu ne vidje,
Kog pitat bi tko mogao i koristi se?

Kreont

Do jednog zginu. Taj u strahu pobjegne,
Al' ništ' do jedno vidjev kazat ne znaše.

Edip

A što to? Jedno može otkrit mnogo tog.
Kad samo mala iskra nade sine nam.

Kreont

Njeg razbojnici, kaže, sreli, ubili -
Ne jedna mišica, već ruku sila sva.

Edip

Pa otkle razbojniku smjelost tolika,
Odavde novcem da se nije radilo?

Kreont

Da, mislilo s'. Al' mrtvu Laju nitko se
U nesreći nam osvetnikom ne javi.

Edip

A kakva nesreća vam, kadno pade kralj
Onako, na put stade, ne da doznat to?

Kreont

Gonetačica sfinga gledat nagna nas
Pred svoje noge, pustit, štono zastrije mrak.

Edip

Al' ja ću opet iznijet ono iznova.
Ta dostojno se Febo, dostojno se ti
Za pokojnika zabrinuste brigom tom.
I mene, kako treba, vidjet ćete stog,
Ko saveznik gdje zemlji, bogu pomažem.
Ta neću to za dalji, mili samo rod,
Sam sebe radi ću otprašit gada tog.
Tko onog ubi, možda će se prohtjet tom
I na me da ovako digne ruku si.
Za onog dakle radeć za se radim ja.
Al' vi mi, sinci, brže bolje ustajte
Sa stuba, pribjegarske diž'te grančice!
(Pratnji.)

A narod Kadmov amo skupi jedan vas,
Jer ja ću sve učinit! S božjom pomoću
Il' sretni ćemo izić ili ćemo past!

Svećenik

Ded, sinci, ustajmo! Ta amo zbog toga
I dođosmo, što kralj nam evo obriče.
A Febo, koji posla ovo proroštvo,
Ko spas i zakrilje nam stigo od kuge!

(Edip s Kreontom otiđe u dvor, a svećenik s narodom u grad. Dolazi zbor.)

ULAZNA PJESMA

Zbor

1. strofa

Slatki o Zeusov Glase, kakav li
Iz zlatnoga Pita
U Tebu sjajnu stiže mi?
Sav protrnuh, i srce mi splašeno
Od straha dršće.
Oj okrilje, vidaru delski,
S tebe ja strepim, kakvu ćeš muku mi
Novu il' tijekom godina već
Staru naredit.
Reci mi, zlatne oj Nade čedo.
Glase božanski!

1. antistrofa

Prvu ja tebe, kćeri Zeusova,
Božanska Atena,
Zovem pa Artemidu
Sestru, čuvaricu kraja, na trgu što,
Prijestolu slavnom,
Okruglom sjedi, - i Feba
Strijelca. Oh! Svan'te mi od smrti spasa tri!
Ako već nama prije kad, nevolja
Na grad gdje diže s',
Plamen jada iz zemlje krenuste,
Dođite i sad!

2. strofa

Ao, bezbroj jada trpim ja!
Sav kolik narod strada mi,
I mača tu - pameti nema,

Njome da brani tko njega. Ta nit nam
Rodina obasipa zemljicu slavnu,
Nit žene bolnih u porodu prebole truda.
I jedan ti
Za drugim kao lakokrila ptica
Brže od ognja - vidjet ćeš - ljutog
Sve leti k bogu na zapad.

2. antistrofa

Grad gine, broja ne zna se.
Bez suza, plača leži svijet
Na tlih i smrću nam prijeti.
Žene i majčice sijede oltarim!
Na podnožju - jedna tu, onamo druga -
Rad jada teških jecaja, mole se sada,
A pejan se
Ori i tužni mu plačidrug vapaj.
Zato, oj zlatna Zeusova kćerice.
Daj pomoć pošlji milenu!

3. strofa

Nek silni Ares pleći da -
Bez mjedi, bez štita sad
On mene sreća, pali usred jauka -
I hrlim nek mi skokom trgne od doma
Daleko il' Amfitriti
U odaje velike
Il' konijem valima tračkim,
Luci neprijaznoj!
Poštedi l' što na koncu noć,
Na to dan ti nasrne.
O Zeuse, oče moj,
Kralju munja ognjenih,
Daj gromom njega mi satari svojijem!

3. antistrofa

Oj gospodaru likijski,
Strijele ti se presilne
S tetive, zlatne žice - želim - prosule
I stale u pomoć! I sini zublje sjaj.
Što s njome nam Artemida
Goram' hrli likijskim!
I tebe, o rumeni Bakho,
Imenjače kraja
Mog, zlatni koga krasi trak,
A klik djeva zanosnih

Svud prati, - zovem: daj
Lučem žarkim priđi nam
I žezi boga, omražena bozima!

(Dolazi Edip.)

ČIN DRUGI

EDIP, ZBOR.

Edip

Ti moliš, a što moliš, to ćeš, hoćeš li
Da slušaš, primaš riječ i kugi tražiš lijek,
Zadobit - pomoć, olakšicu od zla tog.
A reć ću vam, jer glasa o tom ne znam ja
Ni djela ne znam; ta da imam kakav znak,
Daleko u potragu ne bih išao.
Al' 'vako - poslije gradu postah građanin -
Ja ovo vama velim svim Kadmejcima:
Za Laja, Labdakova sina, tko vas zna,
Od kojeg ono čovjeka on pogibe,
Taj neka - nalažem vam - meni javi sve.
Sam protiv sebe tužbu boji li se on
Iznesti, - drugo neće ništa nemilo
Njeg snaći, no iz zemlje siguran će poć,
A znade l' opet tko ubicu drugoga
Iz zemlje druge, nek ne taji; platom ću
Naplatiti ja i hvalom mu zahvalit grad.
Zatajite l', i pogazi l' tko nalog moj
U strahu za druga, il' za se samoga,
Što onda ću uradit, to me treba ćut.
Tog čovjeka - zabranjujem vam - bio on
Tkogod, u zemlji ovoj, vlast gdje držim ja
I prijesto, nitko ne primaj, ne pozdravljaj!
I k božjim mi ga molitvama ne puštaj
Ni k žrtvam' nit mu svete pružaj vodice,
Već svak ga turni s praga svog, jer on nam je
Prokletstvo, kako evo meni sada baš
Bog, proročište pitijsko, to dojavil!
Ovako dakle ja sam u tom na pomoć
I bogu a i pokojniku onome.
A kunem krivca djelu tom, učinio
Sam samcat tko iz potaje il' s više njih:
Nek grdno grdan život svrši bez sreće!
I želim, sa mnom bude l' on kod ognjišta
U mojoj kući a sa znanjem mojijem,
Tad bilo meni, ko što one prokleh sad!
A vama evo sve to vršit nalažem
Za mene, boga, zemlju ovu, bez ploda
I blagoslova štono tako propada.

Pa bog da taj vam ne naredi posao,
Ej opet ne bi pravo bilo pustit to
Bez osvete, kad pade prvi čovjek, kralj,
Već tražit bješe vam. Al' sada slučajno
Ja imam vlast, što on je prvo imaše;
U braku imam ženu, drugu njegovu,
I djeci bi se djeca, jedne krvi krv,
Porodila, da porod mu ne zatre kob;
Al' 'vako sudba svali s' njemu na glavu.
Stog ja ću evo bit se ko za oca svog
I svega ću se mašat, - tražit, onoga
Da nađem, svojom štono rukom zada smrt
Potomku Labdaka i Polidora vam
I starog Kadma i davnog Agenora.
Tko to ne učini, tom bozi ne dali -
To želim -, usjev da mu ničē u polju,
Nit žena djece rodila, već sudbom tom
I gorom još od ove sada ginuo;
A vas, Kadmejce ostale, kolikim je
Po ćudi to, vijek dovijek lijepo pratila
Pomoćnica nam Pravda i svi bogovi!

Zbor

Kad kletvom, kralju, mene zakle, reći ću:
Nit ubih niti ubojicu kazat znam,
Već Febu, koji ovo traži poruči, -
Da, njemu bješe kazat, tko to učini.

Edip

Ti pravo reče. Ali silit bogove,
Kad oni neće, nitko živ to ne može.

Zbor

Sad drugo, što se meni čini, reko bih.

Edip

Pa treće bilo, ne propusti kazat mi!

Zbor

Što gospod Febo vidi, vidi najvećma
Gospodin - znam - Tiresija. Od njega će
To tražeć, kralju, čovjek doznat najbolje.

Edip

Ni to ne odnemarih ja. Glasnika dva
Po njega poslahaš na savjet Kreontov,
Pa davno već se čudim, što ga nema još.

Zbor

I druge riječi nejasne i stare su.

Edip

A koje to? Ma na riječ svaku pazim ja.

Zbor

On pade - reklo se - od nekih putnika.

Edip

To i ja čuh. No nema ti svjedoka baš.

Zbor

Al' ako samo mrvu straha ima on,
Te kletve kad ti čuje, neće ostati.

Edip

Tko djela ne žaca s', tog ni riječ ne straši.

Zbor

Al' ima, tko će otkrit njega, - eto gle
Već božjeg amo vode vrača; samo je
Od ljudi njemu usađena istina.

EDIP, ZBOR, TIRESIJA.

Edip

Tiresija, ti znadeš sve, što javno je
I tajno, što li na nebu i zemlji svoj,
Pa zato, makar ne vidiš, razabiraš
Sa kakve bolje strada grad. Gospodine,
U tebi samo nalazimo pomoć, spas!
Ta Feba - ako ne ču od glasnika mi -
Mi pitat poslasmu, a on nam odvrati,
Da spas će samo svanut od te bolesti
Za Lajeve ubice ako saznamo
Pa smaknemo ih il' iz zemlje izgnamo.
Ti dakle nam ne krati znaka ptičjega
Ni drugi ako vraćanju mi znadeš put
Već spasi sebe i grad, spasi mene ti,
A spasi od svake mrtvaca ljage nas!
U tebi nam je spas, a trud je najljepši,
Kad čovjeku koristit nečim možeš, znaš.

Tiresija

Uh, uh! Sramota je, kad pamet pametnu
Ne koristi! Ta to sam dobro znao ja,
Al' s uma smetnuh. Ne bih amo stigao.

Edip

A što je? Kako l' dođe ti malodušan!

Tiresija

Daj kući pusti me, jer poslušaj li me,
Ti svoje, svoje ja ću snosit najlakše.

Edip

Nit reče pravo a ni drago gradu tom,
Što othrani te, - glas mu 'vako kratec svoj.

Tiresija

Jer vidim, da ni tebi nije tvoja riječ
U prilog. Da i mene isto ne snađe -
(*Hoće da ide.*)

Edip

Oj bogova ti! Ne odvрати s', ako znaš,
Jer svi te evo klanjajuć se molimo.

Tiresija

Svi skupa nijeste pametni. A tajne ja
Reć nikad neću, tvoga da ne odam zla!

Edip

Što veliš? Znaš, a reći nećeš, nego nas
Ovako izdat misliš, upropastit grad?

Tiresija

Rastužit sebe a ni tebe neću ja.
Što zalud pitaš to? Od mene ne dozna!

Edip

Zar nećeš, rđo najveća, - ta kamen bi
Raspalio - jedamput reći, nego ćeš
Ovako tvrd i neumoljiv kazat se?

Tiresija

Ćud moju prekori, a svoje, - kakva je
U tebe, ne vidje, već mene kudiš ti.

Edip

Pa tko se ne bi ljutio, kad riječi ti
Onakve čuje, kakvim sada vrijeđaš grad?

Tiresija

Ma to će izić, makar mukom krijem ja.

Edip

A što će izić, ne treba l' to meni reć?

Tiresija

Al' dalje zborit neću. Na to gnjevom se
Ti gnjevi, ako hoćeš, makar najljućim!

Edip

Pa i neću mimoići, kako gnjevan sam,
Baš ništa, štono razbiram. Znaj: čini mi s'
Ti djelo s drugim smisli, stvori, samo što
Baš rukom ne ubi. Da vidiš slučajno,
I djelo reko bih da samo tvoje je.

Tiresija

Zar zbilja? Velim ti: de drž' se oglasa,
Što oglasi, pa od dana gle današnjeg
Ni tima tu ni meni više ne zbori,
Jer ti si ovoj zemlji zlotvor zlopaki!

Edip

Ovako bestidno ti riječ tu izusti?
Pa gdje ti misliš da ćeš kazni izbjeć mi?

Tiresija

Ma izbjegoh, jer snažnu gajim istinu.

Edip

Od koga nauči? Ta od vještine ne!

Tiresija

Od tebe. Ti me silom skloni, da kažem.

Edip

A što to? Kazuj opet, boljem da čujem!

Tiresija

Zar prije ne shvati? Il' kušaš, da kažem?

Edip

Ne mogu reći, da znam. Reci opeta!

Tiresija

Ubica, koga tražiš, ti si, velim ja!

Edip

Al' na radost si nećeš dvaput vrijeđat me!

Tiresija

Da kažem i drugo, da većma jediš se?

Edip

Koliko volja te, jer uzalud ti riječ.

Tiresija

Ti, velim, ne znaš, s najdražima ružno sad
Da živiš. Dokle u zlo greznu, ne vidiš.

Edip

Pa i to misliš na veselje zborit si?

Tiresija

Jest, ako u istine ima snage što.

Edip

Ma ima, al' u tebe ne! U tebe tog
Lje nema; uhom, umom, okom slijepac si.

Tiresija

A ti si jadnik! Grdiš, kako tebe će -
A nema tog, što neće - skoro grditi.

Edip

Mrak vječni zastire te; nikad škodit stog
Ni meni ne'š ni drugome, što svjetlost zre.

Tiresija

Ta nije tebi suđeno od mene past.
Apolon dosta je, izvršit on će to!

Edip

Od Kreonta il' tebe su našašća to?

Tiresija

Nij' Kreont nesreća ti, već sam sebi ti!

Edip

Oj blago, vlasti, nad vještine vještino
Nenavidnome u životu ovome,
Kolika prema vama zavist gaji se,

Kad radi vlasti ove, meni što je grad
Ko dar - ne tražih je - gle preda u ruke,
Kad zbog nje Kreont, vjerni, stari prijatelj,
U potaji se šalja, zbacit želi me.
Ovakva vrača, gle pletkara, lukava
Sljepara navrka, što vidi jedino
U dobitku svome, a vještinom jeste slijep.
Ta recide mi, gdje ti bješe očit vrač!
Zašt' ne reče, pjevačica kad kuja se
Tu javi, građanima evo kakav spas?
A opet odgonetnut tu zagonetku -
To nije mnogo tek tkogod, već proroštva
Tu trebalo, al' ono nije - vidjelo s' -
Po pticam' a ni od boga baš znanac tvoj.
Ja Edip, neznalica, dođoh, svrgoh je,
A umom to dokučih, ne po pticama.
I njega ti sad zbacit smjeraš i misliš
Do prijestola da Kreontova stajat ćeš.
Al' s plačem, čini s', ti ćeš i drug snova tih
Prokletstvo gonit; pa da nijesi starac baš,
Postradav okušo bi, kakve misli si!

Zbor

Po sudu našem, čini se, i njeg'va riječ
I tvoja, Edipe, u gnjevu pala je.
To ne treba, već kako ćemo najbolje
Izvršit nalog božji, na to pazit je.

Tiresija

Sve ako jesi kralj, bar bud'mo ravni tim,
Da na riječ riječju uzvraćamo jednakom.
Ta vlast tu i ja imam. Nijesam sluga tvoj,
Već Loksijin,² - zastupat Kreont neće me.
A velim, jer i slijepcem ti me prekori:
Ti gledaš, ali dokle u zlu ogreznu,
To ne vidiš, - ni gdje si nit s kim stanuješ.
Zar znadeš, čiji si? I ne znaš, dušmanin
Da svojima si dolje i na zemlji tu.
Jedamput će te Kletva majke, oca tvog
Sa strašnim krokom, s biča dva iz zemlje te
Izgonit. Sada svjetlo gledaš, onda 'š mrak!

² Apolonov

Pa koja draga, koji li Kiteron ti
Dokora neće vikom tvojom orit se,
Kad vidiš brak - zlu luku onu, kamo ti
Dokončav sretno put svoj kući doplovi?
I ne vidiš ni silu drugih nevolja,
Što tebe s tobom, s djecom tvojom spravnit će.
A sada blati Kreonta i moju riječ!
Ta nema čovjeka na svijetu, koji će
Nesretnije od tebe skončat ikada!

Edip

Pa ja da njega mirne duše slušam to?
Ne'š do bijesa? Ne'š brže? Ne'š li opeta
Od ovog doma natrag krenut, otić mi?

Tiresija

Ne dođoh ja, da ti me amo ne zovnu!

Edip

Ma nijesam znao, ludo da ćeš zboriti,
Jer teško bih te kući svojoj zvaao ja.

Tiresija

Ja takva - tebi dašto čini s' - luda sam.
Al' starima, što rodiše te, mudar bjeh.
(*Hoće da ide.*)

Edip

Zagonetno l' i odveć tamno zboriš sve!

Tiresija

Nijesi l' ti najvrsniji iznaći to?

Edip

Da, psuj to, po čem naći ćeš me velika.

Tiresija

Ta sreća zaista te upropasti baš.

Edip

Al' briga mene, samo kada spasoh grad.

Tiresija (dječaku).

Ja idem dakle, a ti, sinko, vodi me!

Edip

Nek vodi! Tu ti smetaš i dodijavaš,
A odeš li mi, nećeš veći zadat jad.

Tiresija

Sad reć ću, rašta dođoh, pa ću onda poč.
Tvog lica neću prepast se. Ta satrt me
Ti ne možeš. A velim tebi: čovjek taj,
Kog davno tražiš, prijetiš i oglašuješ
Ubistvo Lajevo, - taj ovdje boravi:
Došljaka stranca kažu ga, a rođeni
Tebanac izić će, al' obradovat se
Toj sreći neće; slijep će, a zdrav očima
On bješe, i ko prosjak - bogat nekada -
Zaputit štapom tapkajuć u tuđi svijet.
I djeci svojoj on će izić ujedno
I brat i otac, ženi pak, što rodi ga,
Sin i muž, a svom ocu drug u braku, da -
I ubojica! Hajd' unutra razmišljaj!
Zatečeš li u laži me, tad kazujde
U proroštvo da s' ništa ne razumijem!

(Svi otiđu, ostane zbor i zapjeva pjesmu.)

STAJAĆA PJESMA

1. strofa

A koga l' reče proročka stijena
Delfijska, strahotu
Nad strahote rukam' da stvori,
Krvlju okaljanim?
A doba je, jače da
Od vilovnih konja on
Sad trči na bijegu.
Na njega nasrće oružan
I ognjem i munjama Zeusov sin,
A grozne ga gone
Srde³ neminovne.

1. antistrofa

Baš ovaj čas sa Parnasa snježnog
Glas nam puče, svanu:
Nepoznata čovjeka svatko
Tragom neka traži!
Jer divljom se šumom on,
Po pećinam', stijenama
Sve povlači ko bik.
Pa krokom jadnijem kroči sam
I proroštva iz srca zemlje se
On kloni, al' do vijek
Živi,⁴ oblijeće ga.

2. strofa

Strašno me, da - strašno plaši
Mudrac, vrač. Ne mogu reći
Ni poreći to. Ne znadem,
Što da kažem, već na krilma
Slutnje lebdim; nit ja vidim,
Što je sad, ni što će bit.
Kakva l' ovo svađa snađe
Labdakov nam rod il' sina
Polibova,⁵ to ne doznah
Nikad prije niti sada.
Kakvom ću se kušnjom dakle Edipova

³ Erinije

⁴ To jest proroštvo

⁵ Polib, kralj korintski, na čijem je dvoru odrastao Edip, te je svijet mislio, da je Polibov sin.

Mašit glasa narodu toliko draga
I osvetit roda nam
Labdakova tajnu smrt?

2. antistrofa

Zeus-bog i Apolon vide,
Znadu ljudskog srca tajne,
Ali među ljudma prorok
Više da s' od mene diže,
Sud to neće istin biti.
Mudrost čovjek mudročću
Prestić može, al' ja nikad
S prijekora⁶ ga korit neću.
Sve dok ne vidim, da riječ se
Ona⁷ ispuni. Ta nekad
Na pogled nam djeva krilata mu priđe,
A on mudar se pokaza, gradu odan.
Zato nikad srce mi
Zloćom bijedit neće ga!

⁶ Kako ga Tiresija prekori i proreče mu nesreću.

⁷ Tiresijina.

ČIN TREĆI

ZBOR, KREONT.

Kreont

Oj ljudi građani, baš čujem, strašno me
Kralj Edip obijedi, te dođoh ovamo.
Podnositi to ne mogu. Ako drži on,
U ovoj sada nesreći da njemu ja
Učinim riječju što il' djelom na štetu,
Dugovječnog života tad ne želim ja,
Ovakav kad me stiže glas. Jer riječi te
Jednostrukijem kvarom meni ne rode,
Već najvećim, kad rđom mene ovaj grad,
A rđom prozovete - ti i drugovi.

Zbor

Al' može biti, ta da pade pogrda,
Jer gnjev je više istisnu neg' srca svijest.

Kreont

Zar pade riječ, da vraća nagovorih ja,
Te laži zbori on po nagovoru mom?

Zbor

Da reklo s', al' u kojem smislu, ne znam ja.

Kreont

Zar mirna oka a i zdrave pameti
On mene onom potvoraše potvorom?

Zbor

To ne znam. što vladari rade, ne gledam.
Al' eto njega! Sam iz dvora dolazi.

ZBOR, KREONT, EDIP.

Edip

Ti - kako dođe amo? Il' zar tako si
Bez obzira, te stiže evo pod krov moj,
A očito si krvnik onog čovjeka
I očevidni tat mi žezla kraljevskog?
Ded reci, bogova ti, vidje l'strašljivost
Na meni ili ludost, te to zasnova?
Il' djela da ti spazit neću, s prijekare
Gdje s' k meni krade, ni kad vidim, branit se?
Zar nije eto luda tvoja nakana,
Kad bez puka, bez prijatelja goniš mi
Za kraljevstvom, što pukom, blagom hvata se?

Kreont

Znaš, kako ćeš? Za ono, štono reče mi,
Čuj jednako, pa kada čuješ, sudi sam!

Edip

Govornik vješt si ti, al' ja sam slušač loš
Za tebe, jer dušmana ljuta nađoh te.

Kreont

Baš to me prije svega čuj sad! Kazat ću.

Edip

Baš to ne kazuj mi, da nijesi rđa ti!

Kreont

Ej držiš li, samovolja bez razuma
Da j' tekovina kakva, pravo ne misliš.

Edip

Ej držiš li mi, rođaku dok radiš zlo.
Da kazan stić te neće, pravo ne misliš.

Kreont

To pravo reče, priznajem. Al' kazuj mi,
Jad kakav te od mene, misliš, snašao!

Edip

A jesi l' ili nijesi nagovarao,
Po dičnog vrača treba da ja pošljem kog?

Kreont

Pa još i sada isto svjetujem te ja.

Edip

A kol'ko već je tome godina, što Laj -

Kreont

Što učini? Ta ja te ne razumijem.

Edip

Od ubojnice ruke ode netragom.

Kreont

E dugo, davno j' tome, - lijep broj godina.

Edip

Pa bavio se vrač taj onda vraćanjem?

Kreont

Baš isto bješe mudar, isto poštovan.

Edip

Pa sjeti l' mene se u ono doba tad?

Kreont

Ne, barem nigdje u blizini mojoj baš.

Edip

Pa potrage za mrtva ne učiniste?

Kreont

Učinismo. Ta kako ne! Ne doznasmo.

Edip

A zašto mudrac taj to onda ne reče?

Kreont

Ja ne znam, pa kad ne znam, volim šutjeti.

Edip

A za se znadeš, pa ćeš reć, kad dobro znaš.

Kreont

A što to? Ako znam, e tajit neću ja!

Edip

Ta - da se s tobom ne složi, ej nikada
On reko ne bi, da sam Laja smako ja!

Kreont

A kaže l' tako, sam znaš. A ja želim te
Onako pitat, kako si me sada ti.

Edip

Pa pitaj! Ubojicom nećeš zateć me.

Kreont

Pa što. Sa sestrom mojom vjenča li se ti?

Edip

Što pitaš, tajit nikako ne mogu to.

Kreont

Pa vladaš li, ko ona, i s njom dijeliš vlast?

Edip

Štogod zaželi, sve od mene dobiva.

Kreont

Zar nijesam vama dvoma ravan treći ja?

Edip

Baš zato se i činiš rđav prijatelj.

Kreont

Ne, ako baš onako, ko ja, promisliš.
I prije svega razmisli, bi l', misliš, tko
U strahu vladat volio neg' spavati
Bez zebnje, imat usto jednu istu vlast.
Pa ja ti dakle ni sam većma kraljem bit
Ne žudim nego radit isto, što i kralj,

Nit itko drugi, ako zdravo mislit zna.
Ta sada sve od tebe primam bez straha;
Da vladam sam, tad preko srca mnogo bih
Ja radio. Pa zaš' da j' meni kraljevska
Čast draža nego vlast, gospodstvo bez brige?
Još nijesam tako zaslijepljen, te drugo bih
Ja želio no lijepo, k tomu korisno.
Sad svi me miluju, sad svak me pozdravlja,
Sad mole mene, koji tebe trebaju,
Jer hoće l' postić što, do mene stoji sve.
Pa kako bih ja ovo sada pustio,
A ono uzeo? Ta dobro srce se
Iskvarit neće. Al' onakve misli ja
Nit volim niti bih s drugim radit podnio.
Za dokaz tome u Pit idi, zapitaj,
Da l' proročanstvo po istini javih ti!
Pa ako me zatečeš, da sam s vračem što
U društvu snovo, zgrabi, ubij s glasom me
Ne, jednim, već s dva: s mojim a i tvojijem!
Bez suda, s puste sumnje nemoj krivit me!
Jer nije pravo rđu držat uludo
Za poštenjaka, poštenjaka za rđu.
A druga dobra gubit, velim, isto je.
Ko život gubit svoj, nada sve što je drag.
Al' s vremenom ćeš to zacijelo spoznati
Jer samo vrijeme kaže prava čovjeka,
A rđava ćeš poznat i za jedan dan.

Zbor

O kralju, krasno reče onom, kome se
Posrnut neće. Naglu sudu nij' siguran.

Edip

Al' zasjeda li tko i nekud naglo mi
On priđe, naglo je i meni odbit ga;
No ako ostanem na miru, svoje će
Izvršit on, a ja ću svoje promašti.

Kreont

Pa što ti želiš? Zar iz zemlje izgnat me?

Edip

Ne, to ne! Mrijet ćeš - to ja hoću - bjegat ne!

Kreont

Kad dokažeš mi zavis moju, kakva je.

Edip

Zar veliš, da popustit, slušat nećeš ti?

Kreont

Jer vidim, nijesi pametan.

Edip

Za sebe sam.

Kreont

I za me treba da si tako

Edip

Rđa si!

Kreont

A varaš li se?

Edip

Ono opet slušat je!

Kreont

Vladara loša ne!

Edip

Oj grade, grade moj!

Kreont

I ja sam grada ovog član, ne samo ti!

Zbor

Prestan'te gospodari! U dobar baš čas
Iz dvora, vidim, gle Jokasta dolazi,
A s njome smirit treba svađu sada tu.

PREĐAŠNJI, JOKASTA

Jokasta

O nesreće, zaš' kavgu ludu jezikom
Vi zavrgoste? Nije l' stid vas, zemlja ta
Gdje tako strada, svoju gradit nevolju?
Pa neš ti u dvor, a ti kući, Kreonte,
I od ništa ne stvarat jade velike?

Kreont

Oj sestro, Edip, muž tvoj, strašno smjera mi,
Od dvoga zla on meni jedno namijeni;
Il' prognat iz doma il' popast, ubit me.

Edip

Da, priznajem. Zatekoh, ženo, njega ja,
Gdje o zlu radi o mojoj glavi pletkam' zlim.

Kreont

Ej sretan ne bio, već proklet zginuo,
Učinih li ti išta, čime bijediš me!

Jokasta

Oj bogova ti, vjeruj ovo, Edipe!
Postidi s' prije sveg od svete kletve te
A onda i od mene i od ovih tu!

TUŽALJKA

Strofa

Zbor

De promisli i, molim te,
S voljom, kralju, poslušaj!

Edip

Što hoćeš, da ti popustim?

Zbor

Štuj onog, koji ne bješe
Lud ni prije, a sad kletvom silan je.

Edip

Pa znaš, što tražiš?

Zbor

Znam.

Edip

Što misliš? Kazuj mi!

Zbor

Druga, što zakle se, nikad ne odvrzi
Grdno ko krivca, a za riječi nejasne!

Edip

Sad dobro znaj, kad išteš to, za mene smrt
Ti išteš ili bijeg iz ove krajine.

Zbor

Ne, tako meni boga od svih bogova
Prvoga - Helija.⁸ Bez boga, bez druga
Propašću krajnjom ja propao, mislim li
Tako! Zemlja, štono gine, dušu mi
Jadniku mori, staroj ako nevolji
Još nevolja se vaša sada prikrpi.

Edip

Nek dakle ide on, pa moro dokraja
Ja zginut il' iz zemlje bježat nečasno,
Jer tvoja me, ne njeg'va, riječ milosrdna
Sad dira. On će, gdjegod bio, mrzak bit!

Kreont

Ti popuštati, al' mržnjom kipiš, vidi se,
Al' teško bit će tebi, kad te prođe bijes.
Ćud takva j' s pravom sebi muka najteža.

Edip

Neš pustiti me i izdirati?

Kreont

Ma idem ja.
Ti ne shvati me, al' za ove stari sam.

(Otiđe.)

⁸ Sunce

ZBOR, EDIP, JOKASTA.

Antistrofa

Zbor

Oj gospo, zašto oklijevaš.
U dvor njega ne vodiš?

Jokasta

Nek samo čujem, što se zbi.

Zbor

E sumnja puka rodi se
S riječi tamnih. Peče - da i nepravda.

Jokasta

U obadvojice?

Zbor

Da!

Jokasta

Kakva bješe riječ?

Zbor

Dosta je, čini mi s', dosta, kod bijede da
Ove u zemlji spor stane, gdje prestade.

Edip

Zar vidiš, kud ti, čovjek uman, zabrazdi?
Ti zapusti me, srce moje otupi.

Zbor

Znaj, kralju, - ne jedamput samo rekoh već -
Luda, za misao dobru nepodoban
Ja ću pokazat se, ako te zapustim.
Ti domaju moju milu, u mukam!
Što svijaše se, ravno k sreći upravi,
Pa i sad budi, ako možeš, dobar vođ!

Jokasta

Oj bogova ti, kralju, de i meni kaž',
Rad čega se žestinom tol'kom ražesti!

Edip

Pa kazat ću - ta tebe, ženo, više ja
Neg' ove štujem - čuj, što Kreont smisli mi!

Jokasta

Daj, da vidim, da l' s pravom spor na nj svaljuješ.

Edip

Ubica da sam - kaže on mi - Lajev ja.

Jokasta

To sam od sebe zna il' sazna od drugog?

Edip

On vrača meni na vrat posla zlopaka,
Al' što j' do njega samog, jezik mu je čist.

Jokasta

Ti sad se kani brige, što je pominješ,
Pa čuj me i razberi, ni u jednoga
Da stvora ljudskog nema znanja proročkog!
A kratak ću ti dokaz tome navest ja.

Ma dođe jednom Laju - neću kazati,
Od samog Feba, već od sluga - proroštvo,
Da od sina će njega stići sudba, smrt,
Od mene i od njega što će rodit se.
Al' njega - tako ti se glasa - ubiju
Jedamput strani lupeži na tropuću,
A čedu ni tri dana ne protekoše
Od poroda, i nožice u gležnju mu
On sape, tuđom rukom vrže u goru
Neprohodnu. Apolon ne izvrši riječ,
Da oca on će ubit, a ni Laja mi
Od sina ne zadesi, čega s' bojao.
Da, tako glas to proročki nam odredi, -
Za nj ništa ti ne mari! Jer što kaže bog
Da tražit treba, sam će otkrit lako to.

Edip

O ženo, kako li mi ovčas, kad te čuh,
Ah slutnja dušu, srce nemir obuze!

Jokasta

A kakva briga tebe krenu zborit to?

Edip

Od tebe - tako učini se meni - čuh,
Na tropuću da Laja su umorili.

Jokasta

Ta da, govorilo se, još ne umuklo.

Edip

A gdje je mjesto to, na kojem zbilo se?

Jokasta

Ma Fokidom se zemlja zove, putovi
Tu stječu se iz Delfa i iz Daulije.

Edip

Pa vremena koliko otad prođe već?

Jokasta

Baš nešto malo prije, neg' ti uze vlast
U ovoj zemlji, gradu o tom stiže glas.

Edip

O Zeuse, što učinit sa mnom nakani?

Jokasta

A što to tebi na srcu je, Edipe?

Edip

Ma još me ne pitaj, već kazuj, kaki je
U Laja bio rast, u kojem cvijetu dob!

Jokasta

Ta visok, - glava baš sjedinam' procvala,
Ne razlikovo s' mnogo od tvog obličja.

Edip

Ao meni jadnu! Malo prvo sebe sam
U kletve teške, čini s', svalih ne znajuć.

Jokasta

Što veliš? Strepim, kralju, kad te pogledam.

Edip

E grozno me je strah, da dobro vidi vrač;
A kažeš li još jedno, jasnije će bit.

Jokasta

Jest, strepim, al' ću reć, kad ćujem pitanje.

Edip

Je l' išo s malo ljudi, ili pratnje ga
Ko ćovjeka vladara sila pratilo?

Jokasta

Petorica ih bješe svega, med njima
Bi glasnik. Laja jedna kola vozila.

Edip

A joj! Već jasno sad je to! Tko bješe taj,
Što glase ove, ženo, vama donese?

Jokasta

Rob jedan, jedini što spase, vrati se.

Edip

Pa desi li se sad u dvoru slučajno?

Jokasta

Ne! Jer odande otkada se vrati on
I vidje, gdje ti držiš vlast, a pade Laj,
Dotaće s' ruke moje, te se umoli,
Na selo da ga pustim, k stadu na pašu,
Što dalje pogledu da bude grada tog.
I ja ga pustih. Bješe kao ćovjek rob
On vrijedan ove i još veće milosti.

Edip

Pa bi l' nam brzo amo doći mogao?

Jokasta

Daleko nije. Ali čemu želiš to?

Edip

Sam za se, ženo, bojim se, da previše
Ne rekoh, stoga njega hoću da vidim.

Jokasta

Pa stići će. Al' valjda, kralju, vrijedna sam
I ja, da čujem, što te tišti u srcu.

Edip

I neću ti zakratit, gdje u slutnjama
Ja dotle dospjeh! Ama kom ću vrednijem
Neg' tebi reć, kad takva sreća prati me?
Korinćanin mi Polib otac bijaše
A mati Doranka Meropa. Za prvog
Med građanima mene tamo držali,
Dogod me slučaj - vrijedan, da se začudiš,
Al' truda mog zacijelo vrijedan ne bješe -
Ovakav ne snađe. Na gozbi jedan mi
Pri vinu, nakitiv se, reče, ocu sin
Da nijesam. I ja ljut se jedva onaj dan
Uspregnuh, sjutradanak stupim pred majku
I oca, pitat stanem. Oni ljutili s'
Rad pogrde na onog, kom izmakla riječ.
I govor njihov godio mi, ali me
Sveđ ono peklo, - silno mi se usjeklo.
I tajom od matere i od oca si
Ja u Pit krenem, al' me, tašta dođoh, Feb
Ne usliši, već otpravi, a druge mi
On javi jade i strahote, nesreće,
Da mater ću obljubit, na svijet iznijet rod,
Što ljudma će biti strašan na pogled,
A oca svoga rođenoga ubit ću!
Kad čujem to, e otad zemlje korintske
Po zvjezdam' se daleko klonih; bježaj ja,
Gdje nikad neću vidjet, groznog proroštva
Sramota da na meni se ispunjuje.
A iduć stignem ja na ono mjesto baš;
Gdje - tako i to kažeš - kralj vam zaglavi,
I tebi, ženo, istinu ću reći ja.

Kad putem bijah blizu onog tropuća,
Tu glasnik sreće me i čovjek na kolim',
Baš kako veliš ti, - a ždrijepci vozili.
I s puta me upravljač, a i starac sam,
Sve silom tjerat stanu, a u gnjevu svom
Ja udrim onog, što je mene gonio,
Vozača. A kad starac to mi opazi,
On uvreba me, kraj kola dok prolažah,
I usred glave mene shvati ostanom.
Al' mazdom jednakom mu ja ne odmazdim,
Već ruka moja njega štapom ošine;
Natraške isred kola mahom svali se.
I sve kolike posmičem. Pa ima li
Med strancem tim i Lajem srodnost kakova,
Od mene onda tko je sada bjedniji,
Tko l' može ikad jače bogu omrznut?
Ta nitko me, nit tuđin niti građanin,
U svoju kuću primat, nitko pozdravljat
Već ne smije, neg' s praga turat mora me,
A nitko drugi no ja kletvom prokleh se!
Pa mrtvu krevet rukom svojom kaljam ja,
Od koje pogibe! Zar nijesam zlotvor baš?
Zar nijesam proklet sav, kad moram u bijeg sad,
A svojih ne smijem na bijegu da vidim,
U otadžbinu si koračit ne smijem,
Il' s majkom mi se vjenčat, oca Poliba
Pogubit, koji rodi me i othrani?
Zar ne bi tko o meni pravo sudio,
Kad reko bi: to stvori neki kruti bijes?
Ne, ne vidio, časna božja svetosti,
Tog dana ja, već bez traga otišao
Sa svijeta ovog, prije nego vidim to,
Da takva me se primi ljaga - nesreća!

Zbor

To, kralju, plaši nas, al' dok on ne dođe,
I ne čuješ od njega, imaj nade još!

Edip

Pa da, tolicno je u mene nade još,
Te samo čovjeka pastira čekat ću.

Jokasta

A kada svane on, što onda smjeraš ti?

Edip

E kazat ću ti. Nađem li, da govori
Baš isto, ko ti, nesreći umakoh ja!

Jokasta

A kakvu riječ ti ču od mene vanrednu?

Edip

Kazivala si, da on veli, lupeži
Da njega ubili. Pa ako kaže još
I isti broj, e onda lje ne ubih ja,
Jer jedan ne može množini ravan bit!
No rekne l' jedno jedinoga, djelo to
Bez sumnje već na moju glava pada tad!

Jokasta

Al' znaj, onako da je izrečena riječ.
I on ti to poreći više ne može,
Jer sav je grad to čuo, a ne sama ja.
Pa skrene l' što od prvašnjeg kazivanja,
Ej nikad, kralju, za ubistvo Lajevo
Dokazat neće, da se pravo ispuni;
Za nj jasno reče Loksija da mora past
Od sina mog. Al' njega onaj nesretnik
Ne smače, nego prije glavom plati sam.
Pa zato ne bih ti odsada naprijed ja
Na proročanstvo tu ni tamo svrnula.

Edip

Ti dobro sudiš, ali opet nekoga
Daj pošlji po pastira, ne propusti to!

Jokasta

Ma slat ću smjesta. Ali u dvor pođimo!
Uradit ništa neću, što ti s' ne mili.

(*Otidu.*)

STAJAĆA PJESMA

Zbor

1. strofa

O kad bi meni čuvat bilo suđeno
U zboru i u tvorju svud
Čistoću svetu! Za to jesu zakoni
Visoki, što u eteru
Nebeskom rodiše se; njima otac je
Sam Olimp, a smrtno ih
Ne stvaralo biće nam
Čovječje, nit će ikada ih
Zaborav na san smamit.
Bog velik u njih je, a on ne stari.

1. antistrofa

A obijest rada siledžiju. Obijest ti,
Kad koječega ludo s' ona zasiti,
Što nit je pravo nit je spasonosno,
Do navrh vrha uspev se
U prijeku skoči propast; slaba joj
Od noge je pomoć tad.
A bogu se molim ja
Da muku,⁹ štono građu je spas,
Nikad ne ukine nam.
Bog meni dovijeka obranom će bit.

2. strofa

Djelom ili riječju stupa l'
Stazom preziranja tko,
I Pravde l' se on ne boji,
Hrama božjih ne štuje,

⁹ Potraga za krivcem.

Zbog nesretne oholosti
Huda sreća stigla ga,
Poštenom ako s' korišću ne koristi,
Bezakonja ne kloni se
Il' takne s' u ludosti svojoj svetinje!
A tko će u tim prilikam' se hvalit još,
Od srca da plamen gnjeva
Odbija? Pa jesu l' dična djela ta,
Zašt' kolo da igram?

2. antistrofa

Više neću ić u sveto
Svijeta srce pobožan
Ni k onom u Abi¹⁰ hramu
Niti u Olimpiju.¹¹
Ne pristanu l' svi smrtnici
Uz riječ tu bjelodanu.
Al' gospodaru - ako pravo zovem te -
Ti Zeuse, kralju svemožni,
To tebi a ni tvojoj vijekom besmrtnoj
Ne otelo se vlasti! Gine, gazi se
Proroštvo o Laju veće,
Nigdje Apolona - vidiš - ne štiju,
Strah božji ti ode!

¹⁰ Proročište Apolonovo u Fokidi, starije od proročišta delfijskoga, što ga pjesnik zove "srcem svijeta".

¹¹ Staro proročište Zeusovo, gdje se iz žrtve proricalo.

ČIN ČETVRTI

(Jokasta dolazi s robinjama, koje nose kađe i maslinove grančice, bijelom vunicom ovite.)

ZBOR, JOKASTA.

Jokasta

Oj zemlje gospodo, sad na um dođe mi,
U hramove da božje pođem s ovijem
Gle grančicam' i kadima u rukama.
Od kojekakvih briga silno Edipu
Grud nadima se, i ko čovjek razborit
On novo prema starom ne prosuđuje,
Već sluša svakog, tko strahote zbori mu.
Kad ništa više utjeha ne pomaže,
A ono tebi

(Okreće se k žrtveniku i kipu Apolonovu.)

Apolone Likijski -
Ta najbliži si - zatječem se žrtvom tom,
Da spas nam neki - dušu čistu sada daš,
Jer sada sve nas hvata strah, u zabuni
Kad njega, ko krmara lađe, gledamo.

(Dolazi glasnik iz Korinta.)

PREĐAŠNJI, GLASNIK.

Glasnik

Bi l' od vas, strani ljudi, saznat mogao,
Gdje dvori stoje vašem kralju Edipu?
A ponajpače rec'te, znate l', gdje je on.

Zbor

To dom je njegov, sam je, stranče, u kući,
A gospa ta je majka djeci njegovoj.

Glasnik

Pa bila sretna, uvijek sa sretnima,
Kad prava pravcita je žena njegova!

Jokasta

Pa tako i ti, stranče! Ta to zavrijedi
Rad lijepih riječi svojijeh. Al' kazujde,
Zašt' dođe, što li želiš da nam doglasiš.

Glasnik

Ma dobro, gospo, domu a i mužu tvom.

Jokasta

A kakvo to? Od koga ovo stiže nam?

Glasnik

Iz Korinta. Riječ, što ću reć, veselit će -
Ma kako ne! - al' možda i žalostit te.

Jokasta

A što je? Kakvu dvojaku to ima moć?

Glasnik

Za kralja će ga narod zemlje istmijske
Učinit. Tako tamo se pogovara.

Jokasta

Što? Starac Polib nij' na vladi više sad?

Glasnik

Ne, nije: Njega nam u grobu drži smrt.

Jokasta

Što reče? Zar je Polib mrtav, starče moj?

Glasnik

Ma umro ja, ne govorim li istine!

Jokasta

Zar nećeš, dvorkinjo, sad brže bolje poč i gospodaru javit?

(Robinja ide po Edipa.)

Gdje ste, proroštva
Oj božja! Davno Edip onog kloni se
U strahu, da ga ne smakne, a sada gle
On svojom smrću, ne od njega pogibe!

(Dolazi Edip.)

PREĐAŠNJI, EDIP

Edip

Jokasta, ženo, dušo moja premila,
Iz dvora evo što me zovnu ovamo?

Jokasta

Čuj čovjeka mi tog, pa kad ga saslušáš,
Gleđ', kuda sveto božje ode proroštvo!

Edip

Pa tko je to, i kakav meni nosi glas?

Jokasta

Iz Korinta je, javlja, da ti Poliba
Tvog oca, nema više, nego izdahnu.

Edip

Što veliš, stranče? Ti to meni kaži sam!

Glasnik

E treba l' prije sveg da jasno javim to,
A ono znaj, da mrtav on se prestavi.

Edip

Na prijevaru li? Ili bolest srva ga?

Glasnik

Ma udar malen tijelo smiri staračko.

Edip

Od bolesti mi, čini s', jadtik pogibe.

Glasnik

Al' i vijek prilično dugačak prevali.

Edip

Oh,oh! Pa čemu, ženo bi tko gledao
Na ono proročko u Pitu ognjište
Il' ptice, što u zraku kriješte, oca kad
Po glasu njihovu mi bješe ubiti?
Al' umrije on, pod zemljom krije s', a ja tu
Ne takoh mača se, - već ako svenu on
Od čežnje za mnom, tad ću ja biti smrti kriv.
Al' ništa vrijedna proročanstva sadašnja
Gle Polib pokupi, u Hadu počiva.

Jokasta

Zar nijesam ja ti davno to govorila?

Edip

Kazivala si, ali strah me zavede.

Jokasta

Sad nemoj više ništa srca kinjit tim!

Edip

A braka mi se nije bojat majčina?

Jokasta

A što da s' čovjek boji, za kog slučaj tek
Svud vlada, a ništ' jasno naprijed ne vidi?
Bez glave živjet, može l' tko, jest najbolje
A ti se nemoj svadbe bojat majčine,
Jer mnogi smrtnih veće u snu spavaše
Sa svojom majkom. Al' tko za to ne mari
Baš ništa, najlakše on snosi život taj.

Edip

Sve to ti krasno reče, da mi slučajno
Ne živi mati, al' ovako svakako,
Kad živi, bojat se, ma dobro zborila.

Jokasta

Al' opet jasan tračak tvog je oca grob.¹²

Edip

Da, jasan, priznajem, al' žive me je strah.

¹² Edipa je, veli Jokasta, proroštvo zastiralo tamom, koju uneke rasprša smrt oca mu Poliba.

Glasnik

A radi koje ženske vas je ovo strah?

Edip

Merope, starče, s kojom Polib življaše.

Glasnik

A što to u nje strah taj vama zadaje?

Edip

Ej strašno, stranče, proročanstvo reče bog!

Glasnik

Zar smiješ reć? Il' drugom nije prosto znat?

Edip

Jest! Jednom reče Loksija, da mater ću
Objubit svoju, rukom svojom prolit krv
Svog oca. Zato davno ja od Korinta
Daleko boravim - na svoju sreću si
Doduše, ali opet gledat u oči
Svom roditelju jeste ponajveća slast.

Glasnik

Rad tog se straha onom gradu ukloni?

Edip

Svog oca, starče, ne htjedoh ubicom bit.

Glasnik

Pa zašto da ja, kralju, tebe ne riješim
Toga straha, kada srca sklona dođoh ti?

Edip

Od mene dostojnu ćeš hvalu primiti.

Glasnik

Stoga najvećma i stigoh, sreći kakovoj
Da dovinem se, svom kad domu vratiš se.

Edip

Al' roditeljma nikad lje ne odoh ja!

Glasnik

Oj sinko, ne znaš ti, što radiš, - vidi se.

Edip

A zašto, starče? Bogova ti, kazuj mi!

Glasnik

Kad rad njih bježiš, domu svom se ne vraćaš.

Edip

Ta bojim se, izići Feb će istinim.

Glasnik

O roditelje duše da ne ogriješiš?

Edip

Baš to me, starče, da - to plaši uvijek.

Glasnik

Pa znaš li, da te nikako nij' s pravom strah?

Edip

Kako ne, kad oni mene sina rodiše?

Glasnik

Al' Polib nikakav ti ne bijaše rod.

Edip

Što reče? Pa zar Polib nije otac mi?

Glasnik

Koliko ja, od mene više ni mrve!

Edip

A kako da je rodom ništa¹³ otac moj?

Glasnik

Ma tebe niti rodi on a niti ja.

Edip

Pa zašto onda sinom mene zvaše on?

Glasnik

Iz mojih ruku, znaj, on na dar primi te.

Edip

Pa s tuđe ruke me zavalje toliko?

¹³ Rob.

Glasnik

Ta djece prvo nemaše, - to skloni ga.

Edip

A kupi l' il' me rodi ti, te njemu da?

Glasnik

U guduri na Kiteronu nađoh te.

Edip

A čemu ti u ova mjesta zaputi?

Glasnik

U gori ondje čuvao sam stado ja.

Edip

Zar pastir bješe i potukač za plaću?

Glasnik

Al' tebi, sinko, tvoj u ono vrijeme spas.

Edip

A kako trpjeh jad te u zlu nađe me?

Glasnik

Na nogam' gležnji tvoji kazat će ti to.

Edip

Ao meni! Kakov staro zlo mi pominješ?

Glasnik

U gležnju noge probodene riješih ti.

Edip

Sramota strašna stiže me u povojim'.

Glasnik

S te sudbe, kakav si, i ime zadobi.¹⁴

Edip

Oj boga ti, od majke il' od oca? Kaž'!

Glasnik

Ma ne znam. Tko te preda, bolje zna neg' ja.

Edip

Zar od drugog me primi ti? Ne nađe sam?

Glasnik

Ne, nego pastir drugi tebe preda mi.

Edip

A tko to? Umiješ li stalno kazat ga?

Glasnik

Njeg zvali jednijem od ljudi Lajevih.

¹⁴ Edip znači "otečenih nogu".

Edip

Od kralja, davnog gospodara zemlje te?

Glasnik

Da. To ti bješe pastir onog čovjeka.

Edip

Pa je li taj još živ, te mogu l' vidjet ga?

Glasnik

Vi domaći bi znati mogli najbolje.

Edip

(zboru).

Pa znade l' vas tko, što stojite blizu tu,
Pastira onog, što ga taj tu pominje?
I vidje l' ga na selu ili ovdje gdje?
Ma kaž'te, jer je zgoda, da se nađe to!

Zbor

Baš nitko drugi, mislim, nije nego taj,
Što prije vidjeti ga zaželje. Al' će ti
Jokasta evo ponajbolje kazat to.

Edip

Zar misliš, ženo, da je onaj, koga se
Uželjeh malo prvo i kog kaže taj -

Jokasta

Zašt' pitaš, koga reče? Man' se! Na riječ ti,
Što on je ludo lanu, nemoj misliti!

Edip

To neće bit, te ne bih, gdje je tragove
Ovakve nađoh, roda svoga otkrio!

Jokasta

Ne, za boga, ne traži to, za život svoj
Ak' mariš što! Ta dosta je, da trpim ja.

Edip

Al' ne boj se! Izišo ja po majci rob
U trećem koljenu, ti prosta nećeš bit.

Jokasta

Al' opet, molim, poslušaj, neradi to!

Edip

Ne mogu slušat, stalno hoću da to znam.

Jokasta

Al? dobro mislim, po te zborim najbolje.

Edip

To "najbolje" već peče mene odavno.

Jokasta

O, nesretniče, tko si, ne do bog ti znat!

Edip

(pratnji).

A hoće l' po pastira tko i dovest ga?
Nju pust'te, rodu nek veseli s' bogatu!

Jokasta

Ao, ao, jadniče! Ta to ti jedino
Ja reći mogu, drugo poslije nikada!

(Otiđe u kuću.)

ZBOR, GLASNIK, EDIP.

Zbor

Što ode gospođa ti tvoja, Edipe,
A ljuta tuga nagna je? Sve bojim se
Iz šutnje te¹⁵ da nesreća na provali.

Edip

Nek provali, što hoće! Al' ja koljeno,
Ma bilo nisko, hoću svoje da vidim!
A može biti, da je - jer je ponosna
Ko ženska - stid nju priprostoga roda mog.
Al' sebe kad za dijete Sreće držim ja,
Blagodati što dijeli, neću s' obrukat.
Ta ona jeste mati mi, a mjeseci,¹⁶
Ta slika moja, mala me i velika
Učiniše. Ovakav kad se rodih ja,
Predomislit se neću, rod svoj saznat ću.

STAJAĆA PJESMA

Zbor

Strofa

Ako prorok sam i umom
Mudar, goro Kiterone,
Tako mi Olimpa, mjesca kad puna

¹⁵ Nije kazala, da je onaj sluga izložio Edipa i predao glasniku korintskom.

¹⁶ Mjesec se na nebu mijenja, a tako se mijenjao život Edipov: od malena (nahoda) iziđe velik (kralj).

Sjutradan lik grane nama, tad ćeš vidjet,
Kakono dičimo, kolom slavimo
Tebe ko domaju, majku,
Hraniteljku Edipovu,
Jer si iskazala ljubav
Kraljevima mojim.
Oj braniču Febe, milo
Tebi ovo bilo!

Antistrofa

Koja tebe, sinko, koja
Od dugovječnih vila
Rodi? Zar Panu gorštaku ocu, na log
Pade? Il' te druga rodi Loksijina?
Njemu su dolovi, paše mile sve
Il' te kralj kilenski¹⁷ il' bog
Bakho, što na glavicama
Gorskijem prebiva, nađe,
A od neke vile
Helikonke¹⁸ dobi? S njima
On se rado igra.

¹⁷ Hermo

¹⁸ Što borave na gori Helikonu, sjedištu Muza u Beotiji.

ČIN PETI

ZBOR, EDIP, GLASNIK, SLUGA.

Edip

Oj starci, ako i ja, makar nijesam s njim
Još bio, smijem što nagađat, čini se,
Pastira vidim, što ga davno tražimo.
Po velikoj starosti čovjeku je tom
On vršnjak, a i one, koji vode ga,
Ja poznam - moje sluge su. Od mene ćeš
Znat možda bolje, jer pastira vidje već.

Zbor

Ta poznam, znaj zacijelo. Laju bješe on
Ko pastir vjera, ako itko drugi još.

Edip

Korinćanina tebe stranca najprije
Ja pitam: ovog misliš?

Glasnik

Tog, što vidiš ga.

Edip

(dovedenom starcu).

Ti, starče, gledaj ovamo i kazuj mi,
Što pitat ću te! Bješe l' kada Lajev ti?

Sluga

Bjeh rob, ne kupljen, već u dvoru othranjen.

Edip

Što bješe posao ti, kaki l' život tvoj?

Sluga

Većinom idah u životu za stadom.

Edip

Na kojim mjestim' proboravi najviše?

Sluga

Kiteron bješe to, a bješe okoliš.

Edip

Pa poznaš tog? Ta ondje valj'da vidje ga.

Sluga

U kakvu poslu? Koga to i pominješ?

Edip

Tog što je ovdje. Jesi l' s njime bio što - ?

Sluga

Ne mogu sjetit se i brzo kazati.

Glasnik

I nije čudo, gospodaru! Al' ću ja,
Gdje očevidno zaboravi, sjetit ga.
Znam dobro, da zna, kad na Kiteronu mi,
S dva stada svoja on, a s jednim opet ja,
Šest punih se mjeseci kroz tri godine
Od proljeća pa do jeseni družili,
A zimi onda gonih ja u obor svoj,

A u stan Lajev on. Pa nude, kažem li
Ja pravo il' ne, da se tako zbilo to?

Sluga

Ti kažeš, ako je i davno, istinu.

Glasnik

De reci sada, znaš li, dijete jedno mi
Ti onda da, pod svoje da ja othranim?

Sluga

Pa što je? Čemu ti to mene pitaš sad?

Glasnik

To, prijane, jest onaj, što bi sitan tad.

Sluga

Neš do bijesa? Zar nećeš jezik za zube?

Edip

O! Starče, ne karaj ga! Tvoju treba riječ
Pokarat prije negol' one njegove.

Sluga

A što li skrivih, gospodaru predobri?

Edip

Za dijete, o kom pita, nećeš da kažeš.

Sluga

Ta brblja, ne zna ništa. Zalud njemu trud!

Edip

Ti s voljom reći nećeš, al' ćeš s plačem reć!

Sluga

Oj bogova ti, nemoj starca na muke!

Edip

(pratnji).

Ej neće l' brže njemu svinut ruke tko?

Sluga

O jadan ja! Pa zašto! Što to želiš znat?

Edip

Zar djetešce, za koje pita, preda mu?

Sluga

Jest. Kamo sreće, da me nesta onaj dan!

Edip

Al' to će stić te, ne kažeš li istine.

Sluga

Još mnogo prije, ako rekнем, propadoh.

Edip

Taj čovjek, čini s', hoće da nas zabavi.

Sluga

Ma ne ja, nego davno rekoh: dao sam.

Edip

A otkle uze? Svoje ili od drugog?

Sluga

Ne svoje, nego od nekoga primih ga.

Edip

Od kog u gradu pa iz koje l' kuće to?

Sluga

Ne, boga t', gospodaru, - dalje ne pitaj!

Edip

Al' propao si, pitam li te drugi put!

Sluga

A nu, - od ljudi bješe netko Lajevih.

Edip

Zar rob il' njemu nekakav po krvi rod?

Sluga

Ao meni, samu mi strahotu kazat je!

Edip

A meni čuti! Ali opet valja čut.

Sluga

Ma njeg'vim dijete zvalo se. Al' kako je,
To najbolje će kazat gospa u kući.

Edip

Pa ona ti ga preda?

Sluga

Da, da, kralju moj!

Edip

U koju svrhu to?

Sluga

E, da ga uništım.

Edip

A jadna rodi?

Sluga

Glasa božjeg bojala s'.

Edip

A kakva?

Sluga

Roditelje, reklo s', ubit će.

Edip

Pa zašto tome starcu ti ga prepusti?

Sluga

Ah, gospodaru, sažali mi s'. U drugi
Kraj, mišljah, ponijet će ga, otkle bješe sam,

Al' na zlo najgore ga spase. Jesi l' ti,
Kog kaže on, znaj: nesrećom se rodi tad!

Edip

Ao, ao! Sve to na vidjelo izlazi.
Oj svijetlo, zadnji put te sada gleda ja!
Pokaza se, da s' rodih, od kog ne treba,
I živjeh, s kim ne valja, ubih, kog mi grijeh.

(Otidu u dvor, ostaje zbor.)

STAJAĆA PJESMA.

Zbor

1. strofa

Oj rode mi čovječji,
Kako l' živa te jednako
Cijenim, koliko ništa!
Tko - tko sebi ubere
Sreće više no toliko,
Te on misli, da sretan je.
Al' tek pomisli, padne?
Tvoj živ primjer dok imam ja,
Tvoj, da - suđeni udes tvoj,
Jadni Edipe, čovjeka
Nikog sretnim ne držim!

1. antistrofa

Ti presretno pogodi,
Sreću nad sreće zadobi,
Kada ono - oj Zeuse! -
Proročicu mi pogubi,
Onu s krivijem pandama
Djevu; od smrti zemlji se
Mojoj diže branikom.
Zato kraljem se mojijem
Zoveš, najveća dopade
Dika tebe - u velikoj
Otađ vladaše Tebi.

2. strofa

A tko je sad na glasu veći nesretnik?
Kog jače mukam', koga l' ljutom nevoljom
Života mijena sapinje?
Ao, slavna glavo naša Edipe,
Luka l' ista ti
Dosta velika
Bješe otac, sin
Ko ženik da uđe?
Jadniče, kako - kako li
Očinski log te uzmože
Muče toliko dosad vrijeme trpjet?

2. antistrofa

Vrijeme, što sve vidi, tebe na žalost
Sad stiže; davno sudi braku kletome -
Ah ocu, sinu ujedno!
Ao, Lajev sine, kamo - kamo li
Sreće nikada
Da te vidio
Nijesam! Naričem
Ja grozno, u sav glas
Žalim. A pravo da kažem,
S tebe baš meni odlanu,
Blagi mi sanak moje sklopi oko.

(Izlazi drugi glasnik.)

ČIN ŠESTI

ZBOR, DRUGI GLASNIK

Glasnik

Oj ljudi, u toj zemlji najštovaniji,
Što l' čuti, Što li vidjet ćete, žalost li
Kolika snaći će vas, ako iskrena
Vi srca za dom Labdakov još marite!
Ni Istar¹⁹ a ni Fasis²⁰ neće, mislim ja,
Te kuće oprat, očistit, toliko ti
Zla krije - jedno sad na svijetlo iznijet će.
Hotimke a ne nehote se zbilo to.
A sam li zadaš jad si, boli najjače.

Zbor

I ono već je bolno, štono doznasmo
Još prije. Preko toga što nam javljaš još?

Glasnik

Ma najkraće je reći a i čuti riječ:
Božanska glava nam Jokasta mrtva je.

Zbor

Ah jadnice! A s kojega to uzroka?

Glasnik

Od sebe sama. Što je najžalosnije
Pri tome, minu te. Ta ti to ne vidje.
Al' opet ćeš, koliko i ja pamtim bar,
Sve jade one nesretnice doznati;
Jer kako razdražena ona uniđe

¹⁹ Dunav

²⁰ Rijeka u Kolhidi, u Aziji.

Na vrata, mahom u odaju bračnu si
Poteče, kosu čupat stane noktima
Objeručke. Čim uđe, vratim' zalupi
I stane Laja zvati davno pokojnog
I poroda se svoga davnog pominjat,
S kog umrije on, a majku pusti svojima,
Da njima ona rađa djecu kukavu.
Nad krevetom, gdje svoji porod porodi,
Muža od muža, od djece djecu, plakaše.
A kako zatim skonča s', ne znam više ja,
Jer vikom Edip nahrupi, od njega ti
Kob njenu vidjet ne mogasmo, nego ga
Mi, gdjeno amo tamo trči, gledasmo.
I leti, traži nas, da mač mu podamo,
I pita, gdje će ženu si, ne ženu, nać,
Već majku - svoje krilo: svoje - djece si.
Dok mahnita bog neki njemu pokaže,
Od ljudi nitko, što nas blizu bijaše.
A strašno vrisnu; kao da ga vodi tko,
Na vrata srne dvokrilna i vrata se
Ulekla. S vratnica ih trgne, navali
Unutra. Gospu obješenu vidim,
Pletenom zamkom stegla se. A kada je
On spazi, jadan silno rikne, konopac
Što višaše, on odriješi, a kukava
Kad na tlih ležaše - al' dalje gledati
To bješe strašno. Trgne joj iz haljine
Od zlata iglu, kojom sapinjala se,
I digne, udri s' u zjenice očiju
I reče, da ga one neće gledati,
Ni što pretrpje zla ni što ga učini,
U mraku će, kog nije smio,²¹ gledati
Odsada, poznat neće, kog je želio.²²
Ovako tužeć diže, udri višeput
U vjeđe, ne jedared. Zjene krvave
Oh bradu kvasile mu, nijesu ronile
Tek vlažne kaplje krvi, već u jedan mah
Krv crna kišom, krupom mu se prosula.
Od dvoga zadesi ne jednog ovo zlo,
Već muža, zajedno i ženu stiže zlo.
A ona nekad stara sreća bijaše
Baš sreća prije prava. A sad - danaske

²¹ Roditelje.

²² Djecu.

Jest uzdisanje, bijeda, smrt, sramota to;
Ta imena zlu nema, što ga nije tu.

Zbor

A smiri li se jadnik sad od nesreće?

Glasnik

Nek otvori tko vrata - viče - neka svim
Kadmejcima ubicu oca pokaže
A majke - grdno zbori, reći ne da se.
Sam sebe će iz zemlje, kaže, prognati
I, kako prokle se, u dvoru ostati
On proklet neće. Potpore, vodiča mu
Sad treba. Bolja veća je, no što se da
Podnositi. A pokazat će i tebi to.
Već vrata otvaraju s', ovčas vidjet ćeš,
S čeg, da i mrziš, mora ti se ražalit.

(Vode Edipa.)

ZBOR, EDIP.

TUŽALJKA

Zbor

Ah strašna li ljudima na pogled jada,
Najstrašnijeg od svih, štono ih dosad
Doživjeh! Koji te, jadniče, ovo
Bijes snađe? Koji li bog na sudbinu
Sad zlosretnu tvoju navali ljutom
I preljutom navalom ovom?
Uh! Nesretniče, ni pogledat tebe
Ne mogu, a mnogo te hoću da pitam
I mnogo da doznam i mnogo da vidim.
Tolika groza me hvata!

Edip

Ao meni, ao! Jadna li mene!
Ta kuda jadan ja kročim? Kuda l'

Strelimke se evo raspršuje glas moj?
Ao, sudbino, kamo li srnu?

Zbor

U nečuvenu, neviđenu strahotu.

1. strofa

Edip

Ah, oblače grozni, tmino moja!
Strašan se, silan navuče; vije te
Nemio vjetar! Ao meni!
Ao meni po drugi put! Kako srcem mi
Sad prođe ubod igle, spomen nedjela!

Zbor

I nije čudo, što u ovoj nevolji
Ti s dvoga žališ a i s dvoga trpiš zla.²³

1. antistrofa

Edip

Ah, dragi, ti jedini drug si
Meni još vjeran. Još voljom za mene ti
Slijepca se brineš. Ajme meni!
Ta ne izmače mi se, nego makar me
Mrak zavi, opet glas tvoj jasno razabiram.

Zbor

Oj grozna djela! Kako l' oči podnese
Ovako zatrt? Koji bog potače te?

²³ Boli tjelesne i duševne.

2. strofa

Edip

Dragi Apolon, Apolon, jade mi
Zadade - moje gle moje nevolje!
A nitko svojom rukom mi
Njih ne izbi no jadan ja.
Što će meni vid
Kad oku mome milja vidjet ne bješe?

Zbor

To bješe, kako veliš ti.

Edip

Pa što ja mogu gledati
Il' voljet. - čemu zborit još
Pa onda, prijatelji, slušat s radošću?
Vod'te me, mili, što brže odavde,
Vodite nesreću veliku, najvećeg
Prokletnika, smrtnika i samijem
Bozima najmržeg!

Zbor

Oh, jadna l' zarad svijesti, ko i s nesreće!
Ej da te nikad nijesam ni upoznao!

2. antistrofa

Edip

Propao onaj, što negve krute mi
S nogu na paši skide i od smrti
Tim obrani i spase me,
Al' ne ugodi srcu mom!
Da sam umr'o tad,
Ni milima ni meni ne bi tuge te!

Zbor

I ja bih tako želio.

Edip

Pa ne bih bar izišao
Ubičom ocu, nit bi me
Ženikom one, što me rodi, zvao svijet.
Sada sam bijednik i sin sam grješnice
I drug onoj, od koje se jadan rodih sam.
Ima li od zla gore kakvo zlo.
Edipa stiže to.

Zbor

E ne znam, bi li reko: dobro smisli to.
Ta bolje, da te nije, no da živiš slijep.

Edip

Da 'vako nijesam najbolje uradio,
To nit mi kazuj nit me svjetuj više sad!
Ta ne znam, s kakvim bih ja očma gledajuć,
Kad u Had dođem, oca mogo pogledat
Ni kako mater jadnu; njima dvoma ja
Učinih, što no više nego vješala
Zaslužuje. Pa gledat djecu, rođenu
Onako, kako rodila s', - zar pogled je
To za me željen? Mojim očma nikada!
A ni grad, kule, sveti božji kipovi - !²⁴
Njih ja se jadnik nad jadnike liših sam,
A od svih, bar u Tebi, gle othranih se
Najsjanije! I svima sam zapovjedih,
Da bezbožnika gone, što po bozima
Iziđe proklet pa još k tome Lajev rod!
Kad ja ovakvu svoju otkrih sramotu,
Zar bješe vas mi okom gledat u oko?
Ne, nipošto! Pa da sam još i mogao
Začepit uši, vrelo sluhu, bijedni svoj
Zacijelo lik bi do kraja zagradio,
Da budem slijep i sasvim gluh, jer slatko je,

²⁴ Nijesu pogled željen.

Kad izvan svakog jada misli borave.
Ao, Kiterone, zaš' me primi? Što me ti,
Kad uze, smjesta ne ubi, da nikada
Ne pokažem se ljudma, otkle rodih se?
Oj Polibe i Korinte i tobožnji
Vi očinski oj dvori stari, takvom me
Ljepotom, punom čemera, othraniste!
Ta zao se i od zla roda nađoh sad.
Oj vi tri staze, sakrita oj dolino,
Oj šumo, klanče ti na onom tropuću,
Mog oca krvi što se s ruku mojijeh
Vi napiste, zar mene još se sjećate,
Što stvorih vama, što l' uradih opeta,
Kad dođoh ovamo? Oj brače, brače moj,
Ti rodi mene, pa kad rodi, nanovo
Baš istu pusti klicu, na svijet iznese
I oce, braću, djecu, jedne krvi krv,
Pa vjerenice, žene, majke - najveću
Rugobu, što se rađa gdje med ljudima!
Al' što ti radit nije lijepo, ne treba
Ni zborit. Bogova vam, brže vrz'te me
Kud ili ubijete il' bacite u more,
Gdje nikada me više vidjet nećete!
Udostojite se taknut bijedna! Slušajte!
Ne bojte se! Ta jade moje smrtnik ti
Ni jedan nije trpjet vrstan doli ja.

Zbor

Što tražiš, za to evo zgodno Kreonta!
On vršit će i svjetovat. Ta zemlji toj
On mjesto tebe osta čuvar jedini.

Edip

Ajme meni! Kakvu da ja njemu rečem riječ?
Pa da se s pravom uzdam u nj? Ta prije se
U svemu prema njemu ponijeh grdno ja.

PREĐAŠNJI, KREONT.

Kreont

Ne dođoh rugat se ni grdit, Edipe,
Rad kakve uvrede, što prije nanese.

(Slugama.)

Al' nije l' stid vas više roda ljudskoga,
A ono zrake Gospoda bar Helija
Vi bojte s', što sve hrani, i ne kazujte
Ovako javno takav grijeh što zemlja ga
Ni sveti dažd ni svjetlost, neće primiti!
No brže bolje vodite ga u kuću!
Ta samo rodu gledat jade roda svog
I slušati ih nikakav nij' dašto grijeh.

Edip

U nadi kad se, bogova ti, prevarih,
Te dođe dobar k meni, zloći najvećoj,
To slušaj! Za te ću, ne za se zboriti.

Kreont

Pa što me 'vako moliš, želiš postići?

Edip

Iz zemlje ove brže nekud baci me,
Gdje živa stvora neće bit, da zborim s njim!

Kreont

Ta ja bih to, da - dobro znaj! - al' najprije
Zapitat boga htjedoh, što mi radit je.

Edip

Al' sasvim jasno kaza ono njegov glas,
Da maknete ubicu oca, - grješnika.

Kreont

Da, tako reče to, al' opet bolje je
U ovoj pitat nevolji, što činit je.

Edip

Za bijedna dakle pitat ćete čovjeka?

Kreont

Pa i ti sad ćeš valj' da bogu vjerovat.

Edip

A tebi nalažem, i molit ću te ja:
Grob spremi toj u dvoru, kako volja te!
I s pravom ćeš za svoje vršit službu tu.
A očinski mi grad nek nikad ne mora
Da mene živa primi za stanara svog,
Već pusti me, da prebivam u gorama,
Kiteron gdje je moj, što pravom rakom ga
Namijeniše mi živa mati, otac živ!
Po želji tih ću mrijet, što ubit htjeli me.
Al' tol'ko znam: ni bolest me ni drugo što
Baš satrt neće, jer ne spasoh ti se ja
Na samrti, da za zlo grozno ne bješe!
No udes naš nek ide, kuda pođe već!
Za mušku mi se djecu ne brin', Kreonte;
Muškarci su, te gdje god bili, kruha mi
Lje nikad neće u životu gladni bit!
Al' za djevojčice mi bijedne, kukavne
Što nikada im stol se nije prostr'o moj
Bez mene, nego čega bih se tako ja,
Sve to bi one sa mnom vazda dijelile -
Da, za njih skrabi mi! I prije svega daj
Da rukam' ih se taknem, jad svoj oplačem.
Hajd, kneže,

(Kreont ide po Antigonu i Ismenu.)

Hajd, rođen plemiću! Kad rukam' taknem se,
Tad mislit ću, da, ko kad gledah, držim ih.
Što velim?
Al' bogova vam, ne čujem li mile si,

Gdje plaču? Zar se Kreont na me smilova
I posla evo najdraži mi porod moj?
Je l' tako?

Kreont

Da, tako je. Ta ovo ja dovedoh ih,
Jer vidjeh želju, što te davno osvaja.

Edip

Pa sretan bio! Radi toga puta tvog
Bog tebe bolje nego mene čuvao!
Oj djeco, gdje ste? Amo hod'te! Dođite
Do ovih bratskih evo ruku mojijeh,
Što skriviše, te rođenoga oca svog
Sad oči, nekad sjajne, 'vakve gledate!
Bez znanja, djeco, i razabiranja se
Po onoj, što me rodi, stvorih ocem vam.
I plačem vas - ta vidjet vas ne mogu ja
Kad pomislim na dalji, gorke život vaš,
Što morat ćete s ljudima proživjet ga.
U koje ćete društvo začu građansko,
Na koju l' svečanost, a kući nećete s'
Sa suzam' vratit, slave se ne nagledav?
Pa kada do udaje poodrastete,
Tko naći će s', tko l', djeco, srca imat' će,
Da takvu uzme sramotu, što zator će
I mojim roditeljima i vama bit.²⁵
A kojeg zla tu nije? Oca ubi si
Vaš otac, roditeljku svoju obljudi,
Od koje sam se rodi, pa iz istoga
On krila, iz kog sam iziđe, primi vas.
Da, tako će vas grdit. Tko će onda vas
Oženit? Nema, djeco, tog, već očito
Bez djece ćete, neudate svenuti.
Menekejev oj sine! kad već osta im
Ti otac jedini - ta nas, što rodismo,
Nas dvoga više nema - ne daj, bez muža
Da one, rod tvoj, klade s' ko prosjakinje,
I ne daj, jad da njihov bude, kolik moj
De smiluj se, kad 'vako mlade vidiš ih
A bez sveg doli onog, što ćeš dat im ti!

²⁵ Neće od njih biti potomaka.

Obreci, plemeniti, rukom takni me s'!
A vas bih, djeco, da ste uma zrela već,
Ja mnogo putio, al' 'vako žel'te si,
Pošteno vijek da živite i boljeg se
Života dostanete nego otac vaš!

Kreont

Već je dosta plača tvoga, nego hajde u kuću!

Edip

Ne mili se, al' je slušat.

Kreont

Sve na vrijeme dobro je.

Edip

Znaš, pod koji uvjet idem?

Kreont

Kaž! Kad čujem, znat ću tad.

Edip

Ako me iz zemlje otpraviš.

Kreont

Što išteš, bog će dat.

Edip

Al' sam bozim' mrzak.

Kreont

Pa ćeš zato brzo postić to.

Edip

Misliš zar?

Kreont

Što ne kanim, ni kazat ludo ne volim.

Edip

Sad me vodi već odavde!

Kreont

Hodi, pusti djecu sad!

Edip

Nemoj mi ih otet!²⁶

Kreont

Ne traži, svaka da ti vrši se!
Što ti za volju se, svrši,²⁷ u životu izda te.

Zbor

Stanari domorodne oj Tebe, gled'te Edipa,
Kakvi vali, grozna nesreća ga eto poklopi,
A zagonetku je slavnu znao, prvak bio on
Onome, što sjajnoj sreći građana ne zavidi!
Zato neću ja, dok zadnji onaj danak ne vidim,

²⁶ Kreont veli, da pusti djecu, a vodit će ga sluge. Edip misli, da mu Kreont kani djecu oteti.

²⁷ Misli se ubistvo sfinge, ženidba i kraljevski prijesto.

Baš smrtnika nijednoga sretnim slaviti, doklegod
Ne stigne života kraju a ne zadesi ga jad.

RJEČNIK

Agenor - u grčkoj mitologiji i povijesti fenički kralj grada Tira, po nekim verzijama mita Kadmov otac

Amfitrita - kći morskog boga Nereja i njegove žene Doride, Nerejida, morska božica i Posejdonova družica

antistrofa - u grčkim borovima povratak zbora, koji je odgovor na strofu ili pokret zdesna na lijevo; stihovi tog dijela zbarske pjesme

Ares - starogrčki bog rata

Artemida - boginja mjeseca i lova (rim. Dijana)

Bakho - Dioniz, bog vina i veselja; sin Semele i Zeusa

Beotija - pokrajina u središnjoj Grčkoj u kojoj je grad Teba, sjeverozapadno od Atike i sjeverno od Korinskog zaljeva

Daulija - antički grad u Fokidi, u blizini Delfa

Delfi - glasovito starogrčko Apolonovo svetište i proročište u Fokidi pod planinom Parnas

Dorani - jedno od glavnih Grčkih plemena, uz Jonjane i Eoljane

Erinije - tri boginje osvete (rim. Furije)

Feb, Febo - Apolon, bog ljepote, medicine, glazbe i sunca

Fokida - pokrajina u središnjoj Grčkoj, u njoj je proročište Delfi

Had - podzemni svijet mrtvih; bog podzemnog svijeta

Helij - bog sunca

Hermo - Hermes, glasnik bogova, zaštitnik putnika

hotimke - namjerno

Ismen - riječni bog iz istoimene rijeke, zaštitnik Tebe

istin - istinit

istmijski - prema Istmus, Korintska prevlaka, uski pojas zemlje koji povezuju poluotok Peloponez sa ostatkom Grčke

Kadmejci - potomci Kadma (v.)

Kadmo - osnivač grada Tebe i prvi tebanski kralj, porijeklom Feničanin; prema Herodotu upravo je on Grcima prenio fenički alfabet; Edipov otac Laj njegov je pra-praunuk

Kiteron - planina u Grčkoj, između Beotije i Atike

Kolhida - regija i kraljevstvo na Crnom moru i planini Kavkaz (današnja Gruzija)

Korint - grad u Grčkoj, na Korintskoj prevlaci između Peloponeza i središnje grčke

krok - korak

Labdak - tebanski kralj, Lajev otac i Edipov djed

likijski - prema Likiji, pokrajini u Maloj Aziji

Loksija - jedan od pridjevaka boga Apolona, u značenju "mračni" (jer je njegova proročica Pitija u Delfima izgovarala nejasna proročanstva); **druga Loksijina** - proročica Pitija

mazda - odmazda

Menekej - tebanski kralj, otac Hiponome, Kreonta i Jokaste

navrkati - nahuškati, potaknuti

nenavidan - zavidan

ostan - mamuze, ostruge

Palada - Atena, božica mudrosti
pejan - pean, zanosna pjesma, hvalospjev
Apolonu u čast
Pit - Apolonovo proročište i hram u
Delfima, u kojemu je proročica Pitija
izricala svoja glasovita često nejasna i
dvosmislena proročanstva
pletkar - spletkar

Polidor - sin Kadma (v.) i Harmonije,
otac Labdakov (v.)
potukač - potucalo, luralica

shvati - zahvati, udari
spravan - spreman; **spravnost** - sprem-
nost
Srde - v. *Erinije*